

2011

calendari

Dones filòsofes i pensadores

**OBSERVATORI
DE LA IGUALTAT**
de la Universitat Rovira i Virgili

UNIVERSITAT
ROVIRA I VIRGILI

Si volguéssim saber alguna cosa de filosofia i agaféssim una “història de la filosofia”, ens trobaríem amb una sorpresa: hi ha molts noms masculins coneguts; sembla, com també passa amb tantes altres matèries, que es tracti d’una “activitat d’homes”. Però és que les dones no filosofen? No hi ha dones filòsofes? No han filosofat les dones al llarg de la història? Hi ha una visió que tendeix a creure que la filosofia, i la ciència en general, és una cosa solament i exclusivament d’homes. Més encara, aplicant un reduccionisme no ja segons el sexe sinó segons la diferència intel·lectual, hom es refereix tan sols a uns quants homes (Aristòtil, Sant Tomàs d’Aquino, Kant, Heidegger, etc.), individus que, sens dubte, van aportar saviesa rellevant per a la societat. Però la història del coneixement científic és molt més que això. És la història de moltes persones que van contribuir al conjunt de coneixements que descriuen i expliquen el món. Moltes d’aquestes persones van ser dones, però tanmateix el seu pensament continua sent desconegut. De fet, al llarg de totes les èpoques, les dones han reflexionat sobre elles mateixes i sobre el sentit de la vida, i hi han fet aportacions notables.

Avui dia és un fet inqüestionable la presència de les dones en la producció de coneixement. Es tracta, però, d’una història inacabada. Falten moltes vides de dones per explorar, dones esforçades i valentes que han estat ocultades en el procés de reconeixement de la seva feina. Cal, doncs, reconstruir com ha estat la

participació de les dones en la filosofia i deixar-les parlar amb les seves paraules.

És obligació nostra recuperar les genealogies femenines. Amb més freqüència que els seus col·legues masculins, les dones pensadores s'exposaven al descrèdit i a la xafarderia. Sovint la seva vida privada despertava més curiositat que la seva ciència, com passa, malauradament, encara en l'actualitat. Per això, cal que recordem algunes de les dones filòsofes i que en destaquem les aportacions i la participació en la producció de coneixement.

L'Observatori de la Igualtat de la URV continua així una de les seves línies d'actuació: la visibilització de les dones i les seves aportacions al coneixement. En aquest sentit, vol recuperar i recordar noms de dones que al llarg de la història també han contribuït a la reflexió i al saber. Per poder avaluar correctament les intervencions de moltes dones, primer de tot cal admetre que han existit. Una de les dones que us donem a conèixer, Hannah Arendt, opinava que cada persona té a dins la capacitat de pensar filosòficament i s'oposava a considerar la filosofia com una professió d'uns pocs escollits. Per ella, filosofar és una necessitat humana. És una invitació a reflexionar sobre la societat que tenim i la que voldríem. Des de l'Observatori de la Igualtat us animem que conegueu algunes de les dones pensadores més singulars.

Diòtima de Mantinea

Segle V aC (aprox.)

Filòsofa i mestra de Sòcrates

L'admiració dels cossos bells ens porta a la consideració de la bellesa física, la qual ha de conduir-nos a la bellesa de les ànimes, a la bellesa de la ciència i, finalment, a la bellesa en si mateixa.

El Banquet

Va ser una filòsofa que jugà un rol important al *Banquet*, de Plató. Les seves idees són l'origen del concepte de l'amor platònic. El filòsof explica que quan era jove aprengué la *filosofia de l'amor* de Diòtima, que era sacerdotessa o vident i li ensenyà la genealogia de l'amor explicant-li que és el fill de la Circumstància i la Necessitat. Segons la seva visió, l'amor no és delicat, sinó aspre i mesquí. Dorm als pòrtics i és el mestre de l'engany. El noi estimat és fi, però el vell amant que cerca al jove és pobre, enginyós i manipulador. Sobre l'amor, la tesi més important de Diòtima és que, en realitat, és un anhel d'immortalitat. Mentre l'amor físic tracta de preservar la persona i aconseguir la immortalitat a través de la descendència, l'amor espiritual dóna llum a idees i pensaments que per si mateixos són immortals. La fi última de l'amor és ajudar-nos a ascendir al coneixement del què és diví.

Gener 2011

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
27	28	29	30	31	1	2
3	4	5	6	7	8	9 1908 Neix Simone de Beauvoir
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31	1	2	3	4	5	6

Hildegard von Bingen

Alemanya, 1098-1179

Abadessa, cosmòloga, teòloga, música i metgessa

Però la meva ànima mai manca de la llum que anomeno ombra de la llum vivent i la veig com si contemplés el firmament sense estrelles en un núvol lluminós: en aquesta llum veig allò de què parlo sovint i el que responc als qui m'interroguen, que prové del fulgor de la llum vivent.

Scivias

Va néixer a Bermersheim, en el si d'una família noble del Palatinat. Va ser cosmòloga i metgessa, i una de les personalitats intel·lectuals i místiques més importants de l'època. Va ocupar el càrrec d'abadessa del convent benedictí de Disibodenberg i també va fundar altres monestirs. Es va fer famosa per les seves cures i per la destresa mèdica. Feia ressaltar les virtuts de tot el seu entorn tant des del punt de vista mèdic com alimentari o mediambiental. Des de molt petita, Hildegard va tenir visions, que més tard la mateixa Església confirmaria com inspirades per Déu. Aquests episodis els vivia conscientment, és a dir, sense perdre el sentit ni tenir èxtasis. Els va descriure com una gran llum en què es presentaven imatges, formes i colors que anaven acompanyats de veu i música. De les obres religioses que va escriure Hildegard, destaquen les de caràcter teològic: *Scivias*, sobre teologia dogmàtica; *Liber vitae meritorum*, sobre teologia moral, i *Liber Divinorum Operum*, sobre cosmologia, antropologia i teodicea. Una altra de les seves obres destacable és la *Lingua ignota*, primera llengua artificial de la història.

Febrer 2011

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
31	1	2	3 <small>1909 Neix Simone Weil</small>	4	5	6 <small>1991 Mor Maria Zambrano</small>
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	1	2	3	4	5	6

A stylized illustration of Christine de Pisan. She is depicted from the chest up, wearing a large, light-colored, flowing headdress that covers her hair and frames her face. She has a pale yellow face, dark eyes, and red lips. She is wearing a dark purple garment. The background is a textured, light brown color.

Christine de Pisan

Venècia, 1363 — París, 1434 (aprox.)

Escriptora, tractadista històrica i política, pensadora

Has d'estar segura, estimada amiga, que moltes grans ciències i arts han estat descobertes a través de l'enteniment i la subtileza femenines, mitjançant el pensament especulatiu, o a través de l'escriptura, i en les arts, manifestades en treballs de tota mena.

La ciutat de les dames

Va néixer a Venècia, filla d'un conseller que fou nomenat astròleg, metge i alquimista del rei Carles V de França, on Christine llegí els clàssics i humanistes. Va expressar la seva autoritat com a escriptora quan va quedar vídua amb tres fills. Per fer front a les dificultats econòmiques començà a escriure: balades d'amor, poemes curts i cròniques. El 1401 va participar en una querella literària i es va consolidar com una escriptora preocupada per la posició de les dones en la societat. Quatre anys més tard havia escrit les seves obres més destacades: *La ciutat de les dames*, *El tresor de la ciutat de les dames* i *El llibre de les tres virtuts*. Amb l'ús de figures retòriques expressà una perspectiva completament femenina, amb la qual va crear un fòrum per parlar de temes importants per a les dones, en què únicament veus de dones donaven les seves opinions i exemples.

Març 2011

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
28	1	2	3	4	5	6
7	8 Dia internacional de les Dones	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	1	2	3

Isabel de Villena

València, 1430-1490

Abadessa, novel·lista i teòloga

E la senyora, volent comunicar a Josep lo gran goig que tenia com lo senyor fill seu començava a parlar, cridà dient: Venite et audite quia Dominus locutus est, volent dir: Veniu, Josep, he haureu alegria car oireu lo Senyor fill meu que parla.

Vita Christi

Va tenir la genialtat de sexuar la part més intrigant del Nou Testament: la vida de Crist. Redactà una detalladíssima *Vita Christi*, que té com a principals protagonistes les dones: la Verge Maria, en primer lloc, seguida de Maria Magdalena i de moltes altres dones, sense oblidar les que s'aproparen a Crist en el camí del Gòlgota en les quatre estacions o escenes del viacrucis on surten dones. I ho va fer, sobretot, reconeixent a allò femení lliure —és a dir, el que les dones fem en el món per gust i perquè volem— el valor històric que té. N'és un exemple qualsevol, ja que el llibre n'està ple, la descripció que Isabel fa de l'alegria i l'emoció de Maria de Natzaret quan el seu xiquet (que recalca subtilment que és d'ella, ja que ha nascut sense relació sexual amb un home) comença a parlar, és a dir, mostra que ha après de la seva mare l'orde simbòlic.

Abril 2011

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
28	29	30	31	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14 <small>1986 Mor Simone de Beauvoir</small>	15	16	17
18	19	20	21	22 <small>1904 Neix Maria Zambrano</small>	23	24
25	26	27	28	29	30	1

Mary Astell

Newcastle-upon-Tyne (Anglaterra), 1666-1731

Teòloga, escriptora i filòsofa

I mentre ells s'instrueixen en el coneixement del món i n'experimenten tots els plaers i vicis trivials, nosaltres només aspirarem a conèixer íntimament els nostres cors. I segur que el sexe complaent i benèvol no ens ho negarà; ni ells, que tenen tan reconegut el seu propi mèrit, poden sospitar ni de bon tros que els superarem.

A Serious Proposal to the Ladies

Creà un precedent que seria seguit per altres dones de la societat anglesa: el de la dona instruïda que tria viure sola i en relació amb altres dones. Va néixer en una família burgesa que va anar a menys. En un moment en què la majoria de les dones eren analfabetes, ella va rebre una educació que comprenia estudis de filosofia, matemàtiques i algunes llengües modernes. Per la seva obra, *A Serious Proposal to the Ladies*, podem deduir que tenia coneixements de teologia, política, història i literatura clàssica. Va viure la joventut gaudint de la soledat, absorta en el plaer de la lectura. Quan tenia al voltant de vint anys, va decidir traslladar-se a Londres amb la intenció de quedar-se soltera i dedicada a la literatura, sent molt conscient tant de les limitacions que la societat del seu temps imposava a les dones com de la força dels seus propis desitjos: els d'una ànima "nascuda per a més", que aspira a la grandesa.

Maig 2011

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
25	26	27	28	29	30	1 Dia Internacional del Treball
2 1856 Neix Helene von Druskowitz	3	4	5	6	7 1748 Neix Olympe de Gouges	8
9	10	11 1731 Mor Mary Astell	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28 Dia Internacional d'Acció per la Salut de les Dones	29
30	31 1928 Mor Helene von Druskowitz	1	2	3	4	5

Olympe de Gouges

Montalban, 1748 - París, 1793

Escriptora, política, pensadora

*Oh, dones! Dones! Quan deixareu d'estar cegues?
Quins avantatges heu obtingut de la revolució? Un
menyspreu més marcat, un menyspreu més
visible... Qualsevol que sigui l'obstacle que se us
oposi, podreu superar-lo; només us cal desitjar-ho.*

Declaració dels Drets de la Dona i la Ciutadana

Va néixer a Montalban, en una família humil. Es casà molt jove i quedà vídua en poc temps amb un fill al seu càrrec. El 1788 es traslladà a París, on es canvià el nom i emprengué una carrera literària redactant obres de teatre, malgrat l'escassa educació que havia rebut. Amb els diners que guanyava, gairebé no podia mantenir-se.

El 1789 s'abocà a la Revolució Francesa defensant una monarquia moderada. El seu pensament propi de la Il·lustració ja s'havia plasmat abans en algunes de les seves obres de teatre com *L'esclavitud dels negres*, on criticava amb duresa aquesta pràctica. Admirava Mirabeau i La Fayette. El 1791 va escriure la seva famosa *Declaració dels Drets de la Dona i la Ciutadana* com a reacció a la Declaració dels Drets de l'home i del Ciutadà, que només reconeixia la condició de ciutadania als homes i deixava les dones en una situació d'inferioritat. Per les seves idees polítiques fou guillotinata el 3 de novembre de 1793.

Juny 2011

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
30	31	1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	1	2	3

Helene von Druskowitz

Hietzing (Àustria), 1856 - Mauer-Öhling (Alemanya), 1918

Filòsofa, escriptora i crítica de música

La guerra es configura com la manifestació més brutal de la ira, de la mania de l'escàndol i del caràcter obtús masculí.

Vademecum per als esperits més lliures.

Proposicions cardinals pessimistes

Va ser la segona dona que va obtenir un doctorat de filosofia, a la Universitat de Zuric. Usualment publicava sota un àlies masculí a causa del predominant sexisme de l'època.

El 1874 es traslladà a Zuric. Després d'estudiar filosofia, arquitectura, literatura germànica, orientalisme i llengües modernes va treballar com a mestra d'història literària en diferents universitats (Viena, Zuric, Munic, Basilea). Va viatjar al Nord d'Àfrica, França, Itàlia i Espanya abans de tornar a Viena. El 1881 coneix Marie von Ebner-Eschenbach, que la introdueix en el seu cercle literari. Tres anys després ja és coneguda de Rainer Maria Rilke, Lou Andreas Salomé i Friedrich Nietzsche. Després d'una separació amorosa el 1891, es va aguditzar el seu alcoholisme i va ser enviada a un hospital psiquiàtric. No obstant això, Druskowitz va continuar escrivint i publicant fins al 1905. Va ajudar a fundar la revista feminista *Der heilige Kampf* (*La guerra santa*). Criticava la religió, el sexisme i, després de la separació de Nietzsche, la seva filosofia.

Juliol 2011

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
28	29	30	31	1	2 <small>1490 Mor Isabel de Villena</small>	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

María Zambrano

Màlaga, 1904- Madrid, 1991

Filòsofa

I així m'he anat quedant a la vorera. Abandonada de la paraula, plorant interminablement com si de la mar pugés el plor, sense més signe de vida que el batec del cor i del temps a les temples, en la indestructible nit de la vida. Nit jo mateixa.

Hacia un saber sobre el alma

Fou deixeblla de José Ortega i Gasset i professora a la Universitat de Madrid. Durant la Guerra Civil participà en comissions d'ajut humanitari i cultural, el 1939 es traslladà a Mèxic, després l'Havana, on ensenyà a la Universitat, i també a Puerto Rico. Escriví una obra original desenvolupant algunes idees de la filosofia d'Ortega. Per María Zambrano, la filosofia comença amb allò diví, amb l'explicació de les coses quotidianes amb els déus, quan algú es pregunta què són les coses s'inicia l'actitud filosòfica, que és diferent de l'actitud poètica: la resposta, la calma en la qual, una vegada desxifrada, trobem sentit a tot. Així, la filosofia no és només qüestió de conceptes sinó de símbols que han d'abordar els problemes essencials de la transcendència i els grans misteris de la vida humana. Entre les seves obres destaquen *Filosofía y poesía*, *La agonía de Europa*, *El sueño creador* i *De la aurora*.

Agost 2011

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24 <small>1943 Mor Simone Weil</small>	25	26	27	28
29	30	31	1	2	3	4

Hannah Arendt

Hannover, 1906 - Nova York, 1975

Filòsofa, teòrica i periodista política

El que sovint es manté intacte en les èpoques de petrificació i ruïna predestinada és la facultat de la llibertat en si mateixa, la pura capacitat de començar, que anima i inspira totes les activitats humanes i constitueix la font oculta de la producció de totes les coses grans i belles.

La llibertat: condició humana

D'origen jueu, va ser una pensadora que va escriure sobre l'activitat política, el totalitarisme i la modernitat. La seva biografia personal i la trajectòria professional queden alterades pel nacionalsocialisme i l'Holocaust. Passà del distanciament religiós a la constant reivindicació de la seva condició d'individu femení i jueu. Sovint ha estat descrita com a filòsofa, encara que sempre va rebutjar aquesta categoria, perquè la filosofia concerneix a l'home en singular. Va enfocar el seu treball des de la perspectiva que els individus, i no l'individu, habiten la terra. Entre les obres que va escriure destaquen *Els orígens del totalitarisme*, on reflexiona sobre el concepte de totalitarisme (nazisme, stalinisme, etc.), i *Eichmann a Jerusalem*, a partir del judici d'Adolf Eichmann a Jerusalem, obra que va ser molt polèmica, ja que feia pública la col·laboració amb els nazis dels Consells Jueus durant l'Holocaust.

Setembre 2011

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
29	30	31	1 1430 Neix Isabel de Villena	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14 1934 Neix Sarah Kofman	15	16 1098 Neix Hildegard von Bingen	17 1179 Mor Hildegard von Bingen	18
19	20	21	22	23 Dia Internacional contra l'Explotació Sexual i Tràfic de Dones, Nens i Nenes	24	25
26	27	28	29	30	31	1

Simone de Beauvoir

París, 1908-1986

Filòsofa existencialista, teòrica i lluitadora feminista

No es neix dona, una arriba a ser-ho. Cap destí biològic, físic o econòmic defineix la figura que revesteix en el si de la societat la femella humana; la civilització en conjunt és qui elabora aquest producte intermedi entre el mascle i el castrat que es qualifica com a femení.

El segon sexe

La seva infantesa va estar marcada per ser una dona: el seu pare esperava tenir un fill que estudiés a l'École polytechnique. Als 14 anys Beauvoir va començar a tenir seriosos dubtes sobre certes qüestions de la fe cristiana. Amb la pèrdua de la fe arriba una reflexió sobre la finalitat de la mort. El 1929 comença els estudis de filosofia a la Facultat de Lletres de la Sorbona. Allà va conèixer altres joves intel·lectuals, incloent-hi Jean-Paul Sartre. Amb Sartre, Raymond Aron, Michel Leiris, Maurice Merleau-Ponty, Boris Vian i alguns intel·lectuals d'esquerra, va fundar el diari *Les Temps Modernes*, que tenia la intenció de fer conèixer l'existencialisme mitjançant la literatura contemporània, alhora que volia ser molt crítica respecte al capitalisme burgès. El 1949 obté el reconeixement per la publicació d'*El segon sexe*.

Octubre 2011

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
27	28	29	30	31	1 Aniversari del sufragi femení a Espanya	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14 1906 Neix Hannah Arendt	15 1994 Mor Sarah Kofman Dia Mundial de les Dones Rurals	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31	1	2	3	4	5	6

Simone Weil

París, 1909 – Londres, 1943.

Filòsofa, teòrica i periodista política

L'únic obstacle a aquesta transmutació de l'horror en amor és l'amor propi, que fa penosa l'operació de portar la nostra taca al contacte amb la puresa. Només es pot vèncer l'amor propi si es té una espècie d'indiferència respecte a la pròpia taca, si s'és capaç de ser feliç amb el pensament que existeix alguna cosa pura.

Pensaments desordenats

D'origen jueu, el 1917 entrà en un lycée per primera vegada. Des del 1927 manifestà les seves posicions pacifistes participant en el grup Volonté de paix, fundat per Madeleine Vernet. Fins al 1930-1931 es preocupà per fer efectives les seves inquietuds referides a l'educació popular formant part del Groupe d'éducation sociale. La seva tesi de llicenciatura fou "Science et perception dans Descartes", escrita el 1929-1930. Després de llicenciar-se en filosofia el 1931, treballà com a professora d'aquesta matèria i de grec a l'institut de Puy. En aquesta etapa va entrar en contacte amb grups de sindicalistes revolucionaris. La seva oposició al que representa la III Internacional era cada cop més radical. Weil sostenia que hi ha un paral·lelisme entre stalinisme i feixisme, i inicià una reflexió lúcida i innovadora sobre la qüestió del poder. El 1934 publicà el seu primer llibre, *Réflexions sur les causes de la liberté et de l'oppression sociale*, i se'n va anar a treballar durant un any a les fàbriques.

Novembre 2011

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
31	1	2	3 1793 Mor Olympe de Gouges	4	5	6
7	8	9	10 Dia Mundial de la Ciència al Servei de la Pau i el Desenvolupament	11	12 1666 Neix Mary Astell	13
14	15	16	17 Dia Internacional per l'Eradicació de la Pobresa	18	19	20
21	22	23	24	25 Dia Internacional de l'Eliminació de la Violència contra les Dones	26	27
28	29	30	1	2	3	4

Sarah Kofman

París, 1934-1994

Filòsofa, escriptora i teòrica feminista

El meu pare és mort a Auschwitz. Com puc no dir-ho? I com puc dir-ho? Com puc parlar d'allò davant del qual s'acaba qualsevol possibilitat de parlar? I com puc no parlar-ne, parlar-ne sense fi, sota pena de sufocar-se?

Paraules sufocades

La desgràcia de la mort del pare va marcar la infantesa de Sarah. Després d'estudiar Filosofia, Kofman va començar la carrera docent a instituts de Tolosa (1960-1963) i després de París (1963-1970). També va ensenyar, entre altres, a les universitats de Berkeley i de Ginebra. La seva tesi inicial, supervisada per Deleuze i publicada més tard es titula *Nietzsche et la métaphore*, i va donar lloc a un diàleg amb el pensador alemany que li va ocupar tota la seva vida. El 1969 va conèixer Jacques Derrida i va assistir als seus seminaris. No cal oblidar tampoc les seves reflexions contínues sobre la condició femenina. Destaquen els textos que va dedicar a Nietzsche o els que es refereixen al pensament de Freud, especialment sobre la valoració de les dones. Els gustos per la literatura, per la metàfora i per l'expressió autobiogràfica han fet dels seus escrits privats una mostra rellevant de la creació del segle XX, des de *Autobiogriffures* fins a *Paroles suffoquées*.

Desembre 2011

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
28	29	30	1	2	3	4 1974 Mor Hannah Arendt
5	6	7	8	9	10 Dia internacional dels Drets Humans	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	1

BIBLIOGRAFIA

- ALIC, M. (2005). *El legado de Hipatia. Historia de las mujeres en la ciencia desde la Antigüedad hasta fines del siglo XIX*. Madrid: Siglo XXI.
- ARENDT, H. (2006). *Los orígenes del totalitarismo*. Traducció de Guillermo Solana, amb pròleg de Salvador Giner. Madrid: Alianza Editorial.
- ASTELL, M. (2002). *A Serious Proposal to the Ladies*. Edició de Patricia Springborg. Peterborough: Broadview Press.
- CIRLOT, V. (2005). *Hildegard von Bingen y la tradición visionaria de Occidente*. Barcelona: Herder.
- DE BEAUVOIR, S. (1998). *El segundo sexo*. Pròleg de Teresa López Pardina i traducció d' Alicia Martorell. Madrid: Cátedra.
- DE GOUGES, Olympe (2003). *Déclaration des droits de la femme et de la citoyenne*. París: Ed. Mille et une nuits.
- DE MARTINO, G.; BRUZZESE, M.; PULEO, A. (1996). *Las filósofas: las mujeres protagonistas en la historia del pensamiento*. Madrid: Cátedra.
- DE PIZAN, Christine (2006). *La ciudad de las damas*. Traduït per Marie-José Lemarchand. Madrid: Ediciones Siruela.
- DE VILLENA, Isabel (1995). *Vita Christi*. A càrrec d'Albert Hauf. Barcelona: Edicions 62.
- GLEICHAUF, I. (2005). *Vull comprendre. Història de dones filòsofes*. Barcelona: La Desclosa.
- KOFMAN, S. (1995). *L'imposture de la beauté et autres textes*. París: Galilée.
- PLATÓ (1989). *El Banquete*. Introducció de Carlos García Gual, traducció i notes de Fernando García Romero. Madrid: Alianza Editorial.
- RIVARA, G. (2006). *La tiniebla de la razón. La filosofía de María Zambrano*. México: Editorial Itaca.
- VON DRUSKOWITZ, H. (1993). *Una filosofa dal manicomio*. Edició de Maria Grazia Mangione. Roma: Editori Riuniti.
- WEIL, S. (2007). *Escritos históricos y políticos*. Pròleg de Francisco Fernández Buey. Madrid: Editorial Trotta.

Observatori de la Igualtat

URV- Campus Catalunya

Av. Catalunya, 35. 43002 Tarragona

Telf. 977256193

observatori.igualtat@urv.cat

<http://www.urv.cat/igualtat>

UNIVERSITAT
ROVIRA I VIRGILI

Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

MINISTERIO
DE SANIDAD, POLÍTICA SOCIAL
E IGUALDAD

SECRETARÍA
DE ESTADO
DE IGUALDAD
INSTITUTO
DE LA MUJER